

POSUDEK na diplomovou práci

Jméno a příjmení autora diplomové práce: MUDr. Martin Tomášek

Název předložené diplomové práce: *Slovo, řeč a jazyk. Interdisciplinární pole teologie a neurověd.*

Vedoucí práce: doc. ThDr. Jiří Vogel, Th.D.

Praha, 6. srpna 2020

Diplomová práce Martina Tomáška je napsaná na hranici dvou disciplín – teologie a neurologie, ale osciluje i kolem filozofie, která zkoumá souvislosti mezi jazykem a myšlením. Tomášek si všímá, že toto sepejetí najdeme již ve starověku, který naznačenou souvislost vyjadřoval jedním slovem – *logos*. Výraz *logos* má v helénské tradici mnoho významů, k těm nejdůležitějším náleží – slovo (řeč) a rozum. Trochu jiné a přesto podobné je tomu v judeo-křesťanské tradici, ve které je inteligibilní svět tvořen Božím *davar*. Stopy úzkých spojení mezi slovem, jazykem, myšlením a transcendencí se nalézají v průběhu celých dějin filozofie. Od druhé poloviny dvacátého století se tato úzká spojení dostávají do centra pozornosti neurověd, kterým se daří odkrývat biologický fundament spojující myšlenkové a jazykové struktury v lidském mozku. Tomášek odborně vyškolený v neurovědách i v teologii ve své práci na tyto souvislosti poukazuje a snaží se jednotlivé disciplíny propojit, respektive se snaží prokázat, že rozum a řeč jsou v podstatě totéž.

Jakým způsobem toho hodlá docílit? Tak, že se nejprve snaží nalézt jakousi linii *logu* v dějinách filozofie a teologie, a pak na ni naváže rozsáhlým rozkladem současných objevů v neurobiologii. Hlavním nedostatkem úvodní kapitoly, ve které se Tomášek pokouší formulovat cíle, hypotézu a postup práce, je absence vysvětlení, jak propojí své studium *logu* s výsledky neurobiologie, respektive s výzkumem „mozkových struktur pro řeč a rozum“. Tento nedostatek se poté projevuje i v závěru práce, kde se kvůli absenci tematizace biblického *Logu* vytrácejí teologické souvislosti, a čtenář se ptá, proč je vlastně důležitá souvislost mezi biblickým *Logem*, filozofickým *logem* a neurovědami a jaký to v sobě nese potenciální přínos.

Druhá kapitola, ve které hodlá vysvětlit pojem *logos*, se opírá jen o vysvětlení několika slovníků. Záměr je správný – vysvětlit ústřední pojem, který vytváří pojítko mezi teologií, filozofií a neurobiologií, ovšem lepším provedením by bylo opřít se o nějakou filozofickou či teologickou studii o *logu*. Slovníky jsou v tomto ohledu přeci jen trochu chudé. Osobně bych doporučil třeba některou ze studií Zdeňka Kratochvíla, např. *Výchova, zřejmost, vědomí. Základní pojmy a představy výchovy*, (1995).

Nejrozsáhlejší část diplomové práce tvoří třetí kapitola. Tomášek se v ní pokouší shrnout dějiny „*logu*“, respektive udělat sondy do různých dob a ukázat, jakých forem koncept *logu* nabýval. Velká část kapitoly je věnována starověku – antice, biblickému světu, ranému křesťanství až do Augustina. Středověk je zmíněn jen letmo – sporem o univerzálie. V novověku se zastavuje pouze u Homboldta a následně se věnuje oživení významu spojení řeči a myšlení ve filozofii 20. století, zejména ve filozofii dialogu, existenciální filozofii, lingvistice, analytické filozofii, filozofii jazyka apod. V kapitole nejsou dělány nějaké zásadní závěry, jde z větší části o dějinný přehled reflexe *logu* a s ním spjatých souvislostí. Ve svých sondách se ovšem nevyhnul některým zjednodušením, zvláště zřetelné je to např. v kapitole věnované univerzáliím.

Čtvrtou kapitolu považuji za nejlépe napsanou část diplomové práce. Tomášek v ní velice detailně popisuje fungování lidského mozku a souvislosti mezi řečí a myšlením z hlediska neurobiologie. Je zjevné, že autor působí v oboru mnoho let, má zkušenosti s výzkumem, opírá se o nejnovější poznatky a dokáže oborovou problematiku jasně vyložit.

V páté kapitole se koncentruje na filozoficko-etické a teologické konsekvence, které vyplývají z hypotézy, že myšlení a řeč je v podstatě totéž. Tomášek potvrzuje dobrou orientaci v diskuzích o umělé inteligenci, snaží se diskuzi převést do teologických souvislostí – otázka emocí, osobních tužeb, lásky k druhému, lásky k Bohu – a najít biblické argumenty pro ocenění umělé inteligence. Při četbě Karla Rahnera se mu podařilo odkrýt zajímavou souvislost mezi člověkem jako bytostí transcendence a schopností řeči.

Závěr práce tvoří shrnutí nejdůležitějších poznatků a vyslovení jakési interdisciplinární hypotézy (na pomezí neurověd, filozofie a teologie) o tom, co člověka činí člověkem.

Z formálního hlediska jsou splněny požadavky na diplomovou práci. Určitě ale měla projít minimálně jednou korektorskou kontrolou.

Diplomová práce Martina Tomáška je pozoruhodná, napsaná se zájmem o věc i s odvahou spekulativní argumentace. Nese v sobě potenciál k rozvinutí interdisciplinárního dialogu. Trpí však určitou rozbíhavostí myšlenek, které nejsou vždy uchopeny do jasného celku. Diplomovou práci doporučuji k přijetí a navrhuji hodnocení známkou – velmi dobře.